కాగుబొత్త

"గెటవుట్ ఫ్రం హియర్..... ముసలాడికి తెలివిలేదు. నిన్ను నా పక్కనుంచాడు. మట్టివాసన భరించలేకున్నాను. ఒళ్లు కప్పుకోవడం కూడా తెలియదు. నీ పేరేంటి?" చిన్నగా ఊపిరి పీల్చుకుంటూ అడిగింది గోద్రేజ్ ఫ్రిజ్. రాత్రనగా పోయిన కరెంటు రావడం దాని నరాల్లో జీవం నింపింది.

"నేను కాగుబొత్తను... నన్ను రంజన్ అని కూడా పిలుస్తరు." బెరుకుగా చెబుతూ చుట్టూ చూసింది కాగుబొత్త. చుట్టూ ఖరీదైన వాతావరణం... కొత్తగా వింతగా తను ఒదిగిపోలేని జాగా అని రాగానే తెలిసిపోయింది దానికి.

వింతగా వికృతంగా రక్తాన్ని అద్దుకున్నట్టున్న కాగు వైపు అసహ్యంగా చూసింది ఫ్రిజ్.

"బాబూ.... మనది ఏ కంపెనేంటీ...?" ఎగతాళిగా అన్నది.

కాగుబొత్తకు అర్థం కాలేదు. ఏమిటన్నట్టు చూసింది. ఫ్రిజ్ వెక్కిరిస్తున్నట్టుగా నవ్వుతూ "ఎక్కడి నుండి వచ్చావు?" అన్నది. కాగు బొత్తకు రోషం వచ్చింది. "మన్ను నుంచి... మన్ను నుంచి ఎదిగిన మానవ మనుగడ నుంచి.... పచ్చికూరల నుండి వండుకతినే కాలందాకా కరిగిన వందల సంవత్సరాల్లోంచి..... తరానికీ తరానికీ పెరిగిన చేతివాటపు నైపుణ్యం నుంచి.... కుమ్మరి లింగం వాముల నుంచి...." మాటలు పూర్తి కానేలేదు అందుకుంది ఫ్రిజ్.

"అది కాదు బుజ్జీ.... కంపెనీ ఎక్కడుందంటన్న. ఐ.ఎస్.ఐ. మార్క్ ఉన్నదా?"

గా కంపెనీలు, మార్క్‌లు నాకుండవు. మనిషి రక్తాన్ని చెమటను అద్దుకుని పుట్టాను.

మనిషి మనసులోని భావనలతో మమేకమై దోస్తి చేసాను. పుట్టిన్నుండి సచ్చేదాక మనిషి అవసరాలలో పుట్టి అవసరంగా పెరిగాను" ధీమాగా చెప్పింది కాగుబొత్త.

"అయితే అనవసరంగా ఇక్కడ ఎందుకున్నట్టు? ఏం చేస్తావు నువ్వు?" కోపంగా అడిగింది ఫ్రిజ్.

"ఎండాకాలమైతే నీళ్లను సల్లగజేస్త. వానకాలం ఏదన్నా ఇత్తు ఈదునం పోసి మూతపెడితే పురుగు పట్టకుంట దాచి పెడత." అడిగిన తీరుకు కొద్దిగా నొచ్చుకున్నా నెమ్మదిగానే చెప్పింది కాగు. తన యజమాని గుర్తొచ్చి కళ్ళల్లో నీళ్లు తిరిగాయి.

మూతి మూడు వంకర్లు తిప్పి పకపకా నవ్వింది ఫ్రిజ్. "అదేంటే. ఏడుస్తున్నావు? కంపెనీ లాకౌట్ అయిందా....?" వెక్కిరిస్తున్నట్టుగా

"కంపెనీ కాదు. బతుకే లాకౌట్ అయింది. అయ్యకూ కొడుక్కూ ఉంటుంది చూడూ.... పేగుబంధం.... అదీ లాకౌట్. మల్లా అతుక్కోదు! ఒకతరంవారు మరోతరానికి అందించే పనితనం ఉంటుంది చూడూ. నైపుణ్యం... అదీ లాకౌట్. ఒకతరంతోనే ఆగిపోయింది!..."

"ఆగాగు. ఏదో నస మొదలెట్టావు. నీకో కంపెనీ లేదు, కాయిదంలేదు. అమ్మినవారు లేరు. కొన్నవారు లేరు. కార్మికుల్లేరు కథల్లేవు ట్రేడ్‌మార్క్‌లేదు. ఐ.ఎస్.ఐ. ముద్రలేదు...." అంటూ తన కథను చెప్పింది ఫ్రిజ్.

వింతగా, కొత్తగా, భయం భయంగా ఫ్రిజ్ చరిత్రనంతా విన్నది కాగు. ఎందుకోకాని వణుకు పుట్టింది. ఫ్రిజ్ మీద కోపం వచ్చింది. తన కష్టాలకు కారణమెవరో తెలిసిపోయింది.

బాధగానే పెదవి విప్పింది కాగు.

"నాకు కంపెనీ లేకపోవచ్చు. కన్నీటి తడి ఉంది. కార్మికులు లేకపోవచ్చు కష్టం ఉన్నది. ఆకలి ఉన్నది. నేనెన్నడూ నా యజమానికి లాభాలు తెచ్చిపెట్టలేదు. పొద్దు మాపు పొట్టకు తప్ప. ఇప్పుడు అది కూడా లేదు. కష్టాలను కన్నీటిని మిగిల్చివచ్చాను."

చెప్పింది రెండు ముక్కలే అయినా ఒక్క ముక్క అర్థం కాలేదు ఫ్రిజ్‌కు. టైంపాస్ కొరకు అన్నట్టుగా కాగును తన కథ చెప్పమంది. కాసింతైనా బరువు తగ్గుతుందని కాగు తనకథను చెప్పడం మొదలెట్టింది.

అప్పటికి అర్ధరాత్రి దాటింది. కడుపులోని పదార్థాలను చల్లబరుస్తూ వింటుంది ఫ్రిజ్. ఖాళీ కడుపుతో కథను మొదలెట్టింది కాగు.

❄ ❄ ❄ ❄

ముసి ముసి మబ్బుల - మబ్బుల మీద రెక్కలు జాపిన కొంగలు తోరునాలు గడుతున్నాయి. కోడిగొంతు పొద్దు పొడుపును నిద్రలేపుతున్నది. తూరుపు కొండల సందున మొగులు ఎద్దుపుండయింది. ఎక్కడో గుడి మీద మైకు పాట. బజారు వెంట బర్ల జంగిడి సందడి.

ఆగమాగాన నిద్రలేచిన లింగం గోశిని సదురుకుంటూ బాయి దగ్గరికి నడిచాడు. గూట్లో ఉన్న మంజిన్ పొడితో పండ్లు తోమినట్టు చేసి నోట్లో నీళ్లు పోసి పుకిలిచ్చి ఊంచాడు. పీక్కపోయిన మొహం నిండా తెల్లటి గడ్డం. పొడుగ్గా సాగిన మెడలు వంగిన నడుము బక్కగా ఉంటాడు లింగం.

బనీను ఇడిచి మూలకు ఇసిరికొట్టి చెంబుతో బుడబుడ నీళ్లను కుమ్మరించుకున్నాడు.

గొట్టంతో పొయ్యిని రాజేత్తున్న ఎల్లవ్వ తలెత్తి చూసి కోపంగా "గట్లేంది.... కొంకులు తడువలేదు. గోసిబట్ట నానలేదు. ఉనుక మీది రోకలి లెక్క ఉరుకులాడుతున్నవు. నాటి నుంచి ఈ ఉరుకులాట ఉంటే బంగ్ల కడుదుంటిమి. పెయ్యెంత తడుపుకో... గాశారం సాలది'' అన్నది.

ఆమె వైపు చూడనైనా చూడకుండా దోతిని మార్చుకుని నొష్టికింత కుంకుమ అద్దుకున్నాడు లింగం. దిగూట్లె నుంచి ఊదు బత్తీల పుడాను అగ్గిపెట్టెను అందుకుని బయటకు నడిచాడు.

అతడి వెంట కుంకుమ బరిడీతో గులుక్కుంటూ బయటకు వచ్చింది ఎల్లవ్వ. 'నీ ఉరుకులాటనే చెప్పరాదు. ఉరుకులాట ఉత్తచాట' అనుకుంటూ.

ఆమె మాటలేవీ పట్టించుకోకుండా సారె చక్రం దగ్గరికెళ్లాడు లింగం. అరుగుకు ఆనించిన సారె చంక్రం బండి పయ్యిలా కొత్తగా ఉన్నది. కళ్లల్లో ఏదో మెరుపు. గతాన్ని తవ్వుతున్న జ్ఞాపకాలు. ఆప్యాయతగా సారె చక్రాన్ని తడిమాడు. పొడిగా, చల్లగా గరుకుగా తగిలింది. మట్టిలో కలిసిన గొర్రె బూరుతగిలి పాణమున్న మనిషి చేతినే పట్టుకున్నట్టుగా అనిపించింది. ఆ తాకిడి, అనుభూతి, పోగొట్టుకున్న బతుకు దెరువును యాదికి తెస్తున్నట్టుగా ఉన్నది. అలాగే సారె చక్రాన్ని తడుముతూ నిలబడ్డాడు లింగం.

"ఏమాయె - ఇంకేదో మసులవడితివి. దుర్మూర్తం జొత్తది. జెట్టన గానీ... బీరీపోతే పని నడువది. ఉన్న జాగలుండక ఒగయాల్లందెత్తివి.'' గుబ్బిగడ్డకు పసుపు, కుంకుమ బొట్లు పెడుతూ భర్తను తొందరపెట్టింది ఎల్లవ్వ.

ఉల్కిపడి అక్కడి నుండి కదిలి ఆగమాగాన కందెన నింపిన పావును అందుకోబోయాడు లింగం. పావు చేతిలోంచి పిసికి కిందపడింది. ఒక్కక్షణం భయంగా ఎల్లవ్వ వైపు చూసాడు. అప్పటికే తలెత్తి భర్తను చూసింది ఎల్లవ్వ.

"నీ పునుకుడు చేతులిరుగ. తొల్త తొల్త తోలుగుడ్డు వెట్టినట్టు పావును ఒలుకబోసినవా....? అందుకే నీకు నమ్మకంతో పని చెయ్యిమన....'' వదురుతుంది కోపంగా.

మారు మాటాడకుండా లింగం గుబ్బిగడ్డ దగ్గరికొచ్చాడు. కాలుపెట్ట సందులేనట్టు వాకిలి అంగడిగా ఉంది. ఒకవైపు నానబెట్టిన మట్టిగుంత. మరోవైపు బూడిది పోసి తొక్కిన మన్ను. దర్వాజ దాకా ఎండబెట్టిన మట్టిపెల్లలు. ఈత మొద్దులు, వాయిలి పొరుక, ఉనుక, బూడిదకుప్పలు.

అప్పటికే దారిన వెళ్లే ఇద్దరు ముగ్గురు వ్యక్తులు జమయ్యారు. సారెను, కుమ్మరిమన్నును, లింగంను మార్చి మార్చి చూస్తూ "అగో.... కుమ్మరోల్ల తాత సారెబలిచ్చిండు. ఏంటిది తాతా.... కుండలు జేత్తవా....? ఆనుడు చాతనైతదా?'' అని అడుగుతున్నారు.

"ఎట్లనన్న తాండ్లాడాలెనోయ్.... పొట్ట తిప్పలుకు జేరిపోతులాట. నీ లెక్క పెండ్లాంను సూసుకుంట కూసుంటే నడుత్తదా...'' అంటూ సారె ముల్లు మీద, గుబ్బిగడ్డ బొద్దిలో కందెనేసి సారె చక్రం పట్టుకుని "జరంత ఆసర పట్టుండ్రోయ్ సారెను దించుదాం'' అన్నాడు లింగం.

తలో చెయ్యి వేశారు. బొద్దిలో దిగిన సారెచక్రం ముల్లు మీద గిరగిర తిరిగింది. ఎల్లవ్వ సారె మీద పసుపు కుంకుమ బొట్లు పెట్టింది. లింగం ఊదుబత్తీలను ముట్టిచ్చి మట్టిముద్దలో చెక్కి సారెను కళ్లకు అద్దుకున్నాడు. సారెకోలను అందుకుని గుంతలో ఆనించి గిరగిరా తిప్పాడు.

కొడుకు పుట్టుకతోనే మూలకుపడ్డ సారె అది. ఆనాటి నుండి బయటకు రాలేదు. వారం రోజుల కిందట బయటకు తీసి పొరుకను అల్లి ఎంటి తాల్లను చుట్టి మట్టిని దట్టించి ఎండ బెడితే బలంగా నిగనిగా మెరుస్తుంది. చాలా ఏండ్ల తర్వాత ఇంటి ముందు తిరుగుతున్న సారె చక్రం కొత్త సందడిని తెచ్చింది.

లింగం కళ్లల్లో చెప్పలేని ఆనందం. కేరింతలు కొడుతున్న చిన్నపిల్లగాడిలా చక్రాన్ని బలం కొద్దీ గిరగిరా తిప్పుతున్నాడు. దారివెంట పోయేవారంతా గుమికూడి సారె చక్రాన్ని, లింగంను చిత్రంగా, ఉత్సాహంగా చూస్తున్నారు.

కొందరైతే ఆ దృశ్యాన్ని కొత్తగా చూస్తున్నారు. అప్పుడప్పుడూ కల్లు లొట్లకొరకో పెండ్లి కుండల కొరకో అరకొరగా తిరిగే సారెలు కూడా ఆగిపోయి చాలా రోజులయింది. అందరూ మరిచిపోయిన యాల్లన మళ్లీ తిరుగుడు మొదలెట్టిన లింగం సారె సంగతి వాములోని పొగలెక్కన ఊరంతా వ్యాపిస్తున్నది.

సారెను తిప్పినకొద్దీ మురిపెంగా ఉంది లింగంకు. మనసు ఉత్సాహంతో దరువులేస్తుంది. గిర్రగిర్ర కోలతో తిప్పుతున్నాడు. ముల్లు పాతదే అయినా పాలరాయి బొద్ది కొత్తది. కిర్రుకిర్రు మంటుంది. ఎప్పుడో యాది మరిచిపోయిన చేతివాటం. అందునా చేతగాని ముసలితనం. సారె వేగం ఎక్కువైనాక చేతులు పతుకులాడుతున్నాయి. అది గమనించినట్టుంది ఎల్లవ్వ.

"మెల్లగ. షైలంగ తిప్పు. సొలిగిపడ్డవనుకో.... మూతిపండ్లు ఒక్కటుండయి. కాళ్లు కొంకులకిరుగుతయి." వచ్చినవాళ్లకు కుంకుమబొట్టును పెడుతూ అన్నది.

"ఇప్పుడు ఆయనకేం చాతనైతది? వంగుడు లేసుడు వట్టిగైతదా? ఇప్పటికే తాత వంగిపోయిన కట్టెలెక్కున్నడు." సారెను చూస్తూ అన్నాడు ఒక వ్యక్తి.

"ఇది అమ్మ చెప్పిన ఇగురమే! తాత గుర్రమోలె ఉన్నడని ఈ పనిని ఓదిచ్చింది. ఇప్పుడు తాతకు నడుము టింగుమంటుంది." ఎల్లవ్వను చూస్తూ అన్నాడు ఒక పిల్లగాడు.

ఎల్లవ్వకు ఆ మాటలు సురుక్కుమన్నయి. ఆమెకు ముందే తెలుసు. ఇప్పుడు సారె గీరను బలిచ్చుడంటే మంది నోర్లల్ల నానుడేనని. అందరూ ముసలోడి గోసి బలిచ్చిందని తననే అంటారని కూడా తెలుసు. బొట్టుపెట్టుడు ఆపి పిల్లగాని దిక్కుచూసింది.

"ఔ... మంచిగంటివోయి. నీ బక్క మొడ్డల మన్నువడ. నాకు ఇంటి ముందుకు టాక్టరునిండ మన్ను వచ్చేదాక తెల్వది. సత్తెపేరిలకాడి బోడగుట్టమీద సమ్మక్క సారక్క దేవుండ్లను నిలిపిండ్రుగదా! పెద్ద జాతర జేత్తరట. అక్కడ తాగవోదామంటే నీళ్ళకు తావులేదాయె. కామరెడ్డి నుంచి ఇరువై ముప్పయి రంజన్లు తెత్తమన్నరట. ఆ పైసలల్ల ఇరువై పెద్ద కాగుల్ని చేసిత్తనని తాత గుత్తవట్టుకునెనట. టాక్టరోళ్లకు మన్ను జెప్పెనట. కైకిలి వెట్టిచ్చి కట్టెలు కొట్టిచ్చెనట. పాత సారె ఇవతలికి తీసేదాక నాకు ఎరుకనే లేదు. నీకు మానంలేక నన్నే అనవడితివి." నవ్వుకుంటూనే అయినా అందరూ వినాలని సూటిగా అన్నది.

పిల్లగాడు మనిషి మర్మం తెలిసినోడు. గోడమీది పిల్లి. ఎల్లవ్వ మాటల్ని గమనించి "ఏ... నేను వట్టిగ... గమ్మతికంటున్ననమ్మా... అబ్బో... తాత సంగతి నాకు దెల్వదా! మంకురుగాడు, నీ మాటల్ని సూర్లజెక్కుతడు. ఒకటి చెప్పుతడు ఒకటి చేస్తడు." నవ్వుతూ మాట మార్చాడు.

ఇవన్నీ వింటున్నాడు లింగం. ఏవీ మనసుకెక్కడం లేదు. మనసులో ఏదో బెరుకు. అది భయంగా మారుతుంది. ఆ భయం కాళ్లను వనికిస్తుంది. పని పాతదే! కాని కొత్తగా ఉంది. అన్నింటిని మించి కాగులు అందుతయా లేదా అన్న భయం! అనుకున్నట్టు కుదురుతయా లేదా అన్న భయం! వాన వస్తదేమోనన్న భయం! ఒకదాన్ని మించి మరొకటి కలవరపెడుతున్నాయి.

ఈడు ముదిరిన పిల్లగాన్ని ఇస్కూల్లో పంతులు ముందు కూసోబెట్టి పరీక్ష రాయిస్తున్నట్టుగా ఉన్నది. వేగానికి తగ్గట్టుగా సారెకోల తిరుగక బొద్దిలోంచి తప్పుకుని గెటగెటమన్నది. సారె వంగి వంగి తిరిగింది.

'కుమ్మరోనివా..... కరిద్దోనివిరా.... సారెగుంతల కట్టవెట్టరాదు. ఏం జేసుకుబతుకుతవు. గట్ల గెటగెట మంటదా...' చిన్నప్పటి తండ్రి మాటలు బొచ్చెల మెరిసినయి. తన్నుకుంట గుద్దుకుంట పని నేర్పిన రోజులు యాదికచ్చినయి. తాను పని నేర్చుకుని తండ్రికి ఆసరగా నిలవడ్డడు. ఈ పని తన కొడుక్కు నేర్పకముందే సారె దూరమయింది. కొడుక్కు నేర్పిన పని తన పొట్టనే కొట్టింది. కట్టాలన్నీ యాదికచ్చినయి. కళ్లల్లో సన్నటి నీటిపొర.

సారెగుంతను కోలతో అందుకుని వేగంగా తింపిండు లింగం. చూస్తున్నవాళ్లు చూసినంత సేపు చూస్తూ బరువుగా కదులుతున్నారు. కొత్తవారు సంబూరంగా వచ్చి చేరుతున్నారు. ఎల్లవ్వ ఇంట్లకూ బయటకు తిరుగుతనే ఉంది. అడిగినా అడక్కపోయినా అందరికీ ఈ అంగడి తాతనే పెట్టుకున్నాడని చెబుతనే ఉంది. తేపతేపకు సారె దగ్గరికెళ్ళి చేతనైతదా లేదా అని చూస్తుంది. సదిరిందే సదురుతుంది. వదిరిందే వదురుతుంది. వద్దని పనిని ఆపలేకపోతుంది. అలాగని చెప్పలేకపోతుంది. ఇంట్లకు పోతుంది. ఇవతలి కత్తుంది. అందరూ ఏమనుకుంటున్నారో వింటుంది. ఆగమాగమై తిరుగుతుంది. మనసులోనే ఖర్చూ లాభం లెక్కగడుతుంది.

లింగం మాత్రం కాల్లుపంగటిచ్చి తిరుగుతున్న సారెముందు దీక్షగా నిలబడ్డాడు. బూడిదపోసి తొక్కి ముద్దజేసిన మన్ను పక్కనే వున్నది. దాన్ని సారెపైకి ఎక్కించాడు. కాగు రూపం మనసులో మెదిలింది. అది వేళ్ళలో పురుడు పోసుకుంటుంది. మట్టి మీద వేళ్లు చురుకుగా కదులుతున్నాయి. చేప పిల్ల నీల్లలో ఈదినట్టు కొత్త నైపుణ్యమేదో వేళ్లలో పుట్టుకొస్తుంది. మట్టిని తాకిన వేళ్లు మెదడులోని పొరలను తొలుస్తున్నాయి. నిలువు తయారవుతున్నది. మన్నుమీద నీళ్లు చల్లి మూతికట్టులో పడ్డాడు లింగం. చేతులు వణుకుతున్నాయి. మూతి కుదరడంలేదు.

అటీటు తిరిగి సారెదగ్గరికే వచ్చి నిలబడింది ఎల్లవ్వ. అప్పటికి సారె దగ్గరున్నవాళ్లు వెళ్లిపోయారు. వచ్చిపోయేవారు దూరం నుంచే నిలబడి చూస్తూ వెళ్తున్నారు.

"ఔ... వాళ్లు ఖాయంగానే చెప్పింద్రంటవా..? అన్ని చేసినంక యాల్లకు వద్దంటరంటవా...? అది పది మందిల పని. ఒకలు ఔనంటే ఇంకొకలు కాదంటరు." భర్తవైపు అనుమానంగా చూస్తూ అడిగింది.

మూతి కుదరక తండ్లాడుతున్నాడు లింగం. ఎల్లవ్వ మాటల్ని పట్టించుకోలేదు. విసుగ్గా రెట్టించి అడగడంతో బదులు చెప్పాడు.

"గట్లెందుకంటరే... మన బామని పంతులే చెప్పిండు. అందులో అబద్దముంటదా...? అంత అనుమానముంటే నువ్వే పొయ్యి అడుగు. బయానా ఇస్తనన్నడుగనీ నేనే వద్దన్న. అన్నీ ఒక్కసారే ఇయ్యిమన్న." పనిలో మునిగిపోతూ.

నమ్మాలో నమ్మకూడదో తేల్చుకోలేక అయోమయంగా భర్తవైపు చూసింది ఎల్లవ్వ. ఇంట్లోకి వెళ్లి రోకలి బండతో తిరిగి వచ్చింది. మట్టిపెల్ల మీద రోకలి బండ గరిడెసాములా తిరుగుతుంది. రెండు మూడు దెబ్బలకే ఎగపోత పుట్టింది. ఆగి దమ్మును తీసు కుంటూ అడిగింది.

"ఔ... మరి ఒక్కొక్క దానికి ఎంత ఇస్తనన్నరు. కైకిలన్నా గిట్టుతదా లేదా...." మూతికట్టు కుదరగానే నిలువును పెంచుతూ బదులు చెప్పాడు లింగం. "నూట యాభై ఇత్తనన్నరు. ఇరవై కాగులు చెయ్యిమన్నరు. మనం ఐదారు ఎక్కువనే చెయ్యాలె. వాల్లకొకటి వీల్లకొకటి ఇచ్చుడుంటది.

"గట్లగాదు. పదిగల్ల ఎక్కువనే చెయ్యాలె. ఇరువై అన్నకాడ ఐదు ఎక్కువనే ఇయ్యాలె. బతిలాడితే తీసుకుంటరు...." అంటూ మాటలు ఆపి మట్టిమీద రెండు దెబ్బలేసి ఆపి నెత్తిని ముడివేసుకుంటూ "గన్నిగనం ఎట్ల ఆనుతవయ్యా!.... చాతనైతదా..? కూలికి ఇసం తాగినట్టు జేత్తవు. నిలువులు ఆనంగనే అయిపాయెనా....? వాటికి కుదువడి జెయ్యాలెనాయె. నున్నగుంత చెయ్యాలె. ఎప్పుడో యాది మరిచిన పని" అన్నది దంచుతూ.

"చాతనైనకాడికి తండ్లాడాలె. ఎట్లమరి? నాలుగు వెయిలత్తే చిల్లర బాకీలు పోతయి. రెండు బియ్యం సంచులు తెచ్చుకుంటే యాడాది గాసం. మనది మనం చేసుకోవాలె. మన కడుపుకు ఎవలు పెడుతరు. చేసుకతినాలె." గొణుక్కున్నట్టుగా అంటూ నిలువులో పడిపోయాడు లింగం నిలువు కుదరడంలేదు. నడుము గుంజుతుంది.

"నీ చేసుడు పాడుగాను చేసినవు. సావుదాలకు ఇదో లేనిపని వెట్టినవు. అప్పుడు ఏరువడంగ చేను తీసుకుందామంటే కానియ్యకపోతివి. అమ్ముతనని వాడు అన్నప్పుడు దస్కత్ పెట్టద్దంటే అప్పుడు వినకపోతివి. కొడుకు మాయవారు పోత్తడని మురిత్తివి. ఇప్పుడు జూడు. వట్టిచేతులోడ కాళ్లకాడికి రారా అన్నట్టాయె బతుకు. నలుగురిని కూడగొట్టి ఇదేంటిదని అడిగియ్యిమంటే ఈయాల్లం ఎత్తుకచ్చినవు. మన దొయ్యిలు మనకుంటే ఈ బాధలు తప్పుకదా?" ఎగపోస్తూ అన్నది.

లింగంకు నిలువు పొట్టిగైతుంది. సాగదీస్తే పొడువవుతుంది. ఎట్లకుదురాలెనన్న తండ్లాట మొదలయింది. ఎల్లవ్వ మాటలు విన్నా విననట్టుపనిలో మునిగిపోయాడు. ఎల్లవ్వకు కొడుకు మీదకంటే బతుకు మీద - అందుకు కారణమైన భర్తమీద కోపమచ్చింది. పండ్లను బిగపట్టి కోపాన్నంతా రోకలిపై చూపుతూ-

"ఏశంల మన్నువాడ ఎన్నేశాలెత్తివి బతుకుల. కుండలు కులకషిపని కొన్ని రోజులు తిరిగితివి. ఇండ్లేంలేదాయె. ఎగురుకుంట ఎగురుకుంట ఎవుసం జేత్తివి అండ్లేం లేదాయె. నడుమ నాలుగేండ్లు సీకవట్టి ఊదినవేమో సంసారం జరంత పురికి వచ్చేయాల్లకు ఇచ్చుకపాయె. ఇగ కొడుకంట పుట్టిండేమో.... రామా నారాయణా... నన్నెట్ల కొండవోతవోగనీ నిండు పందిరికిందున్న. ఒక్క కొడుకని ఒడిగట్టి సాదుకుంటె పిడికెడు మెతుకులు పెట్టుడుకు చేతులత్తలేవు. కలకలాంటే కన్నీల్లే సాలు. ఊకుంటే ఉసురే సాలు వానికి పుట్టినోల్లు వాన్ని ఇట్లనే జెయ్యని..." కళ్లల్లో నీళ్లు నిండాయి ఎల్లవ్వకు. గొనుక్కుంటూ ఎగపోస్తూ మన్ను దంచుతుంది. కొడుకు మాయవారు పోత్తే ఈ కష్టాలుండకపోవునని ఆమె ఆలోచన.

లింగంకు కూడా కళ్లల్లో నీళ్లు తిరిగినయి. మూలకున్న సారెను ముందుకు తీసిన్నాడె బతుకు కండ్ల ముందు కదిలి తండ్లాట మొదలయింది. బుడ్డగోశి పెట్టుకుని కుండను బొంగరం లెక్క తిప్పుతడనో కుండలు గాజు లెక్క చేత్తడనో మంచి పనోడనో అందరూ మెచ్చుకునే మాటలు....

దేశాయి గారు వచ్చినప్పుడల్లా తన కుండలే కావాలని మస్కూరోల్లను తోలిన రోజులు యాదికస్తున్నయి. ఎల్లవ్వ గొనుగుడు, ఎగపోత కలగలిపి వినిపిస్తున్నాయి. ఎందుకోగాని కొడుకు మీద కోపం రావడంలేదు. జాలి కలుగుతుంది. వాడు మాత్రం ఏం జేస్తడు? తెగిపోయిన పతంగిలా ఎక్కడో కాటగలిసిండు అనుకుంటున్నాడు.

ఎరంవడ్లు, వడ్లకట్టలు, కూరాడుకుండలు, ఐరేండ్లు, బోనాలు, బల్లకడువలు, ఎసులలు, కంచుట్లు, గూనలు, మంగులాలు, కాగులు, కలికుండలు, ఒత్తుకుండలు, పేర్పులు, గోలాలు, గొబ్బలు, లొట్లు, గురుగులు... మనిషి పుట్టింది మొదలు సచ్చేవరకు తీరొక్క పనిముట్టును సారె మీదనే మలిచి ఇండ్లకు చేరవేసిన రోజులు, మట్టితో సారెకు, సారెతో కుమ్మరికి, కుమ్మరితో ఊరికి ఉండే సంబందాలు.... మట్టితో మనిషికి ఉన్న అవసరాలు... వాటి చుట్టూ తిరిగిన సారె గీరల నైపుణ్యం గుర్తుకొచ్చింది.

నిలువు కుదరడంలేదు. నడుము గుంజుతుంది. లేచి కొద్దిసేపు నిలబడి మళ్లీ పనిలో మునిగిపోయాడు. అసలు కుదురుతాయా లేదా అన్న కొత్త భయం మొదలయింది లింగంకు.

తను ఏడుస్తున్నా కూడా లింగం నోరు విప్పకపోవడంతో ఎల్లవ్వకు కోపం వచ్చింది. గోకలిని ఆపి కోపంగా "ఏంటిది.... మూగదయ్యమోలె 'ఊ' అనవు 'ఆ' అనవు అన్నది అదిలిస్తున్నట్టుగా.

అప్పటికీ నోరు విప్పలేదు లింగం. అతడి బాధ అతడికుంది. మట్టికి మనిషికి మధ్య పుట్టి, అవసరాలతో పెరిగి, తరతరానికి నాణ్యతను నైపుణ్యతను పెంచుకుని, మట్టి నుండి తొట్టి చేసి అవసరాలు తీర్చిన సారెచక్రం, ఎక్కడ ఎందుకు ఆగిపోయిందో తెలుస్తూనే ఉంది. మట్టి నుండి మనిషి ఎంత దూరం పోయిండో తెలుస్తనే ఉన్నది. అయినా బాధ అదికాదు! మట్టి రూపం మనసులో మెదలగానే వేళ్ల సందుల్లో పురుడు పోసుకునే ఈ కళ తనతోనే సమాధి అవుతుందనే బాధ.

'ఏ కుల కసిపివాడైనా పనిముట్లకు ఇంకొకరి చేతికిందికి పోవాలె. అదే నేనైతే నా సారెను నేనే చేసుకుంట. ఒకలకు చెయ్యి చాపెటోన్నిగాదు.'' చేతినిండా పని ఉన్నప్పుడు మీసాలు మెలివేసి చెప్పేమాటలు గుర్తొచ్చినయి.

"ఔ... ఏంబుట్టింది నీకు. దయ్యం బట్టిందా! సప్పుడు జెయ్యవు.'' గట్టిగా గద్దించింది ఎల్లవ్వ. లింగం ఈ లోకంలోకి వచ్చాడు. నిలువు కుదిరింది. కొద్దిగా ధైర్యం వచ్చింది.

"ఏం సప్పుడు జెయ్యన్నే.... మనం ఏరు వడ్డప్పుడు ఎట్లుండె. కూసుందామంటే తీరకపోవు. నాలుగు పుట్ల ఎరం. పందుము వడ్ల కట్టలు...'' మాటలు పూర్తిగాక ముందే అందుకుంది ఎల్లవ్వ.

"ఆహో.... నువ్వింకా కుండలు గురుగుల కాలంలనే ఉన్నవు. అది ఆచ్చిపిట్ట ఎత్తుకపోయింది. ఇప్పుడు నడువబోయే సంగతి చూడు. నలుగురిని కూడగొట్టి అడిగిపెయ్యి. ఏదన్నా ఇచ్చేటట్టు మాట్లాడుమను. పసలుకు పుట్టెడు వడ్లు పోత్తననె.. అదీ లేకపాయె. వెయ్యి రూపాయలిత్తననె... ఇదీ లేకపాయె.'' యాష్ట పడుతున్నట్టుగా అన్నది.

నిలువును ముల్లుతో కోసి అరచేతిలో పట్టుకుని అందునా అనద్దా అని కొద్ది తడవు ఆలోచించి నిలువును ఎండలో పెడుతూ అన్నాడు లింగం.

"వాడు మాత్రం యాడినుండ తెస్తడే... పొక్కగాని పాములెక్క తిరుగుతున్నడు. ఏ పని చేసినా లాసేగావట్టె. ఏదీ ముడి పడుతలేదాయె. నాలుగురోజులాగుదాం.''

వెంటనే అందుకుంది ఎల్లవ్వ. "అగో సూడు పాము పగేంది...? తోక చుట్టమేంది...? ఎవలన్న ఇంటె నవ్వుతరు. నువ్వొకట నేనొకటా... సుతులెందుకంటే గతుల కొరకు అన్నట్టు తవ్వేడు కైకిలి చేసి అయ్యవ్వను సాదినోళ్లు లేరా? ఇల్లిత్తే అదీ అమ్ముకునె. ఎకురం భూమి ఇత్తే ఇదీ అమ్ముకునే! నాలుగు దొయ్యలు మనవి మనకుంటే వానికి ఎవలు ఆశపడుదురు?"

మౌనంగా సారెవద్దకు వెళ్లి మట్టిమీద నీళ్లు చల్లి కోలను అందుకున్నాడు లింగం. ఎల్లవ్వ ఇంట్లోకి వెళ్లి పొయ్యిమీద ఎసరు పెట్టివచ్చింది. భర్త తననే తప్పు పట్టడంతో ఆమె కోపం గంభీరమౌనంగా మారిపోయింది. మళ్లీ కొడుకు ముచ్చటనే తీసింది రోకలి అందుకుంటూ.

"అన్నీ నడుమంత్రపు ఏశాలేనాయె. ఏదో వయిలు కేసిట్ల దుకాణమని పెట్టె. అదీ కొద్ది రోజులేనాయె. ఆటోలో కూసుండి పీకె వలికెటిది తెచ్చెనోమో అదీ కొద్ది రోజులేనాయె. ఏ పనిని పొందుపడి చెయ్యకపాయె. ఇప్పుడు పిరుజో గిరుజో అంటరు పెద్ద పెట్టె లెక్కుంది. కొక్కకోల సీసలు తెచ్చి అమ్ముతున్నడట. ఇదెన్నిరోజులో? వాడు ఏశమేసిన దానికల్లా అయ్యోపాపమని కూసుంటే మనబతుకెట్ల? సావుదాలకు గంజిగూడా పొయ్యడా? నీకు అడుగబుద్దిగాకపోతె చెప్పు. నేను అడిగిపిత్త." కచ్చితంగా అన్నది.

ఆలోచనల్లో పడ్డాడు లింగం. కొడుకు ఏ పనీ పొందుపడి చెయ్యడని ఎల్లవ్వ అనుకుంటుంది. అందులో లాభం లేకపోతె మానెయ్యక మరేం చేస్తాడని లింగం అనుకుంటాడు. కొడుకు ఆత్మగల్ల కొడుకే. ఆగాయి బుగాయి తిరిగేటోడు గాదు. మరి ఎక్కడ కాటకలిసిండు!

ఇల్లునిండా వడ్లతో చేతినిండా పనితో కులకషిపి తనకండ్ల ముందే పెరిగి విరిగింది. బతుకు దెరువు క్రమంలో తాను వృత్తిని వదిలి 'బాబా బ్రాస్ బ్యాండ్' మేళంలో కలిసాడు. అప్పుడు కొడుక్కు ఐదారేండ్ల వయసు. వాడు బుద్ధి నేర్చేనాటికి ఇంట్లో బీప్లేట్ పీకనే కనిపించింది. కుమ్మరి లింగంకు బదులు, బీప్లేట్ లింగం అనే పేరు వినిపించింది.

మట్టి ముద్ద మీద కదిలిన వేళ్లనైపుణ్యం పీకెమీద పనికొచ్చింది. ఏ పాటైనా రెండు మూడుసార్లు వినగానే నోటికి వచ్చేది. దాన్ని పీకె మీద సాధన చేసేవాడు. చదువుకొంటూనే అప్పుడప్పుడు గజ్జెలు ఊపడానికి వచ్చేవాడు కొడుకు. పెద్దవాడయ్యాక వీడియో కేసెట్లు నవలలు అద్దెకిచ్చే దుకాణం తెరిచాడు. అది తొందరలోనే మూతపడింది.

చదువబ్బని కొడుకు పీకె ఊదడం కంటే తేలికని కేసియో ప్లే చేయడం నేర్చుకున్నాడు. వెంట రెండు డ్రమ్ములు ఒక ఆటో ఉంటే సరి. డజను మంది ఉన్న బాబా బ్రాస్ బ్యాండ్ కంటే నలుగురితో నడిచే క్యాసియో ట్రూప్ తక్కువ రేటులో వచ్చేది. అదొక వింతలా కూడా ఉండేది. గొంతుతో ఊదడం లేదుకాబట్టి భరత్ తీసేప్పుడు ఎన్ని పాటలైనా ప్లే చేసేవాడు. తొందరలోనే బాబా బ్యాండ్ మూతపడింది. లింగం బీప్లేట్ పీకె శిలుమెక్కింది. ట్రంపెట్, సాక్స్, హారన్ పీకెలు మాయమయ్యాయి.

చేతుల పనిని కొడుకు అందుకున్నాడని సంబూరపడ్డాడు లింగం. కానీ ఆ పని కొడుకు చేతుల్లో ఎక్కువ రోజులు నిలువలేదు. చూస్తుండగానే ఐదారు కేసియోలు వచ్చాయి. గిరాకీ పడిపోయింది. రక్తమాంసాలను ఊపిరిగా చేసి ఊదాలె కాబట్టి బీప్లేట్ పీకె ఐదారేండ్లు తన చేతుల్లోనే ఉంది. నాలుగు సెల్సులతో నడిచే కేసియో నలుగురి చేతులు మారింది.

బతుకు దెరువు తండ్లాటలో వేరుకాపురం, దొయ్యలు అమ్మడం అన్నీ జరిగిపోయాయి.

కొడుకు బతుకులోని మార్పును గమనిస్తున్న లింగంకు ఏది అడగాలన్నా నోరు రావడంలేదు. కనీసం ఈ కూల్ డ్రింకుల అమ్మకంలోనైనా బాగుపడితే అదే చాలనుకుంటున్నాడు.

సారె చక్రం కాలుకు సర్రున కొట్టింది. 'అవ్వా' అన్నాడు లింగం వెనక్కి విరుచుకపడుతూ. రోకలి బండను వదిలి సారె వద్దకు ఉరికింది ఎల్లవ్వ. కాలును పిడికిడితో పట్టుకుని లేచి కూసున్నాడు లింగం. వేళ్లసందుల్లోంచి చిక్కటి రక్తం కారి, మట్టి పెల్లల మీద ఇంకిపోతుంది.

"నీ పనింట్ల పీనిగెల్ల. ఏం పని మొదలువెడితివి. యాడ తలిగింది?" భయం భయంగా చేతిని గుంజేసింది ఎల్లవ్వ.

కాలిబొక్క తెల్లగా కనిపించింది. తోలు ఓర్సుకపోయింది. రక్తం ధారలు కట్టింది. మట్టిలో కలిసి నల్లగా మారుతుంది. అది చూసి ఎల్లవ్వ ఒక్కసారిగా వణికిపోయింది. "ఇగనేనేం చెయ్యాలె... ఇది వట్టిగ తక్కువైతదా..." అంటూ ఇంట్లోకి పోయింది. పసుపు తెచ్చి గాయానికి అద్ది కాసు సున్నం దంచి కట్టుకట్టింది.

వద్దన్నా వినకుండా నిలువులు చేసే పనిలో మునిగిపోయాడు లింగం. నొప్పికాలు మీద నిలబడటం కష్టంగా ఉంది ఒంటికాలు మీదనైతే నిలబడరావటంలేదు. నొప్పిని పండ్లమధ్య బిగపట్టి ఓర్చుకుంటూ సారెపై ఆనుతున్నాడు లింగం. వంగి పైకి లేచేప్పుడు నరాలు జివ్వుమంటున్నాయి.

భర్త గిలగిల కొట్టుకోవడం చూస్తనే ఉంది ఎల్లవ్వ. పని బందు పెట్టాలనిపిస్తుంది. కానీ ఏడాది గాసం, చిల్లర అప్పులు తీరుతాయానడంతో దుగపడి చెప్పలేకపోతుంది. ఇంతవరకూ ఎలాగో నాలుగు రోజులు కష్టపడితే సరె అనుకుంది. ఇప్పుడు ఆలోచనమారి, చెయ్యగలమా లేదా అని భర్తను అంచనా వేస్తుంది.

పగటి యాల్లయింది మూడు నిలువులు దిగినాయి. అన్నంతిని మళ్లీ పనిలో దిగారు. కాలు సలుపుతుంది. నొప్పి ఎక్కువవుతుంది. నొప్పిలేనట్టే మొండిగా సారెపై అనుతున్నాడు లింగం. పచ్చిబిగిలను ఎండ నుండి నీడకు మార్చి రాయిని మోటు సల్పను అందు కుంది ఎల్లవ్వ. లోపల మసిని పోస్తూ గుండురాయిని పెట్టి అదుముతూ సల్పతో కొట్టడం మొదలెట్టింది. ఆమె చేతిలో కాగు బొంగరంలా తిరుగుతుంది.

నిలువులన్నీ దిగేనాటికి వారం దాటింది. లింగంకు జరం పుట్టింది. నున్న గుంతలయ్యేసరికి ఎల్లవ్వ నడుము కొంకశీలిపోయింది. మంచంలోంచి లెవ్వలేదు. కాగులు నెర్రెలు వారకుండా గట్టింపు చేసి ఎండ నీడలకు మారుస్తూ సంటి పిల్లను పోదను చేసినట్టుగా చేసాడు లింగం. వాము పేర్చేనాటికి ఇద్దరూ మంచం పట్టారు. దేకినట్టుగా నడుస్తూ వెళ్లి వామును అంటించాడు. వారి గోస చుట్టుపక్కల వాళ్లకు కన్నీరును తెప్పించింది.

ఎన్నో ఏండ్ల తర్వాత మొదటిసారిగా ఇండ్లమధ్య కుమ్మరి వాము మంటలు లేచాయి. ఆ ఊరి గాలితో వాము పొగ కలిసిపోయింది. వాము చుట్టూ లేచిన కొత్త ఇండ్లల్లో పొగ నిండింది. వారికి అది కొత్త. ఇదేం పొగ అని విచిత్ర పడ్డరు. విసుక్కుంటూ తలుపులేసుకున్నారు. ఇక రోజు గిట్లయితే మనం పోగు వోసినట్టేనని తిట్టుకున్నారు. కాలుతున్న మట్టివాసన కమ్మగా, కొత్తగా దట్టమైన పొగతో కలిసి పైకి లేచింది.

చీకట్లో నాలుకలు చాపిన మంటలతో కుమ్మరి వాము తన ఉనికిని చెప్పుకుంటుంది.

వాముపొగ సుడులు తిరుగుతూ ఆర్తిగా అన్ని మూలలను తడుముతూ మనిషి మనిషినీ పలకరిస్తూ సూరుసొక్కల్లోంచి, కిటికీల్లోంచి ఊరంతా కలియతిరిగి పైకిలేచింది.

లింగం అక్కడే వాము దగ్గరనే అలసిసొలసి నిద్రపోయాడు. ఎల్లవ్వ ఇంట్లో పడుకుంది. కంటిమీద కునుకు రావడంలేదు. కండ్లపొంటి నీళ్లు కారుతున్నాయి. "ఇందరు ఇన్ని రకాల మాట్లాడిత్తన్నరు. రోజూ ఇంటి ముందటి నుండే పోతున్నడుగనీ 'నాయినా, జరమచ్చినాదే? అవ్వా, ఎట్లున్నవే?' అని కొడుకు మాట్లాడిస్తలేడని" ఆమె మనసు వాములా రగులుకుంటుంది. 'వాడు పెడితే ఎంత, పెట్టకపోతె ఎంత! యాడాదికి ఒక్కసారి గిట్లనే వాము చేసి కాగులు కాల్చుకుంటే ఎవ్వలకు ఎదురు సూడకుంట బతుకచ్చు. అట్లనో ఇట్లనో గడ్డకు వడ్డము" అనుకుంటుంది పుట్టెడు జరంతో కూడా.

ఇద్దరూ మనుసుల్లో మనుసులై తిరిగేనాటికి వాము కాలి కూలింది. ఐదు వందల దాకా మందులకు ఖర్చయినయి. అయినా మొహంలో చెప్పలేని ధీమా! ఎక్కడికక్కడ లెక్కలేసుకున్నారు.

పైస పైసా కూడవెట్టిన గల్లగురిగిని పలుగగొట్టి పైసలేరుకున్నట్టు వామును పలుగజీరి, కాగుల్ని పైకి తీసారు. రెండు పలిగిపోగా ముప్పయి రెండు కాగులు మిగిలినయి. ఆఖరునాడు పడుకుంటూ లేసుకుంటూ చేసిన కుండల్ని ఇంటికొకటి పంచింది ఎల్లవ్వ.

కాగులన్నింటిని ఏరి వరుసగా బోర్లించాక లక్షల ఆస్తి తమకు దక్కినంత తృప్తి కలిగింది. ఒకటి రెండుసార్లు ప్రేమగా తడిమి చూసుకున్నడు లింగం. అప్పటికి జాతర దగ్గరపడింది. కార్య క్రమాలు జోరును అందుకున్నాయి. అన్నింటినీ జాతరకు ఇత్తే బాగుండునన్న ఆలోచన వచ్చింది ఎల్లవ్వకు. పైగా పంతులంటే గురి. తండ్రి ఉన్నప్పటి మేనతు. ఇప్పుడు బంగ్లకట్టిండుగని అప్పుడేముండె? మాతో ఉన్నోడేనాయె. ఈంతసాయం జెయ్యడా అనుకుంది.

"ఇగో మనం ఒక పని చెయ్యాలె. ముందుగల్ల రెండు కాగుల్ని పంతులుకు ఒకటి సర్పంచ్‌కు ఒకటి వట్టిగ పంపుదాం. తెల్లారినంకపోయి పంతులును కలువు. బతిలాడితే ముప్పయికి ముప్పయి కొంటడు." సలహా చెప్పింది ఎల్లవ్వ. అలాగే చేశాడు లింగం.

మరునాడు లెక్క మాట్లాడుకోవడానికి పంతులు ఇంటికి వెళ్ళాడు లింగం. వచ్చిపోయె జనంతో ఇల్లంతా సందడిగా ఉంది. జాతరకు సంబంధించిన పనుల రూపకల్పన అక్కడే జరుగుతుంది.

లింగం కాళ్లు కడప వద్దనే ఆగిపోయాయి. అతడి చేతుల్లో తయారైన కాగు మాత్రం ఎవరూ వెళ్లనంత లోపలి ఇంట్లోకి వెళ్లి గర్వంగా నిలబడి లింగంనే చూస్తుంది. చిన్నగా నవ్వుకుని అక్కడే అరుగుమీద కూర్చున్నాడు లింగం.

పంతులుదీ తనదీ ఒక్క ఈడే. తను ఊళ్లోకి ఇల్లరికం వచ్చినప్పుడే పంతులు బతకడానికి వచ్చాడు. అప్పట్లో తన మామనే పంతుల్ని చేరదీసాడని ఇప్పటికీ పంతులే చెబుతుంటాడు. సెల్‌ఫోన్‌లో ఎవరితోనో మాట్లాడుతూ అటువైపు వచ్చాడు పంతులు. లింగంను చూస్తూనే పలకరించి నవ్వాడు.

"ఏంరా లింగం.... బాగున్నవా? ఇంతకు ముందే యాదిజేసుంటిని. మీ కుమ్మరోల్లంతా కల్సి దేవునికి ఓడి బియ్యం తేవాలెరా... తొమ్మిది సోలల బియ్యం కుడుక కనుము నూటపదార్లు అంతే. కొత్త దేవుడు ఏది మొక్కితే అది ఐతది" అన్నాడు. దూది నిమ్మపండులాంటి పొట్ట. ఆయాసంతో ఎగపోస్తున్నాడు. దిగి వచ్చిన దేవుడిలా కనిపించాడు లింగంకు.

చేతులెత్తి దండం పెడుతూ "అదెంత భాగ్యం పంతులూ? మీరు చెప్పినంక తేమా?" అంటూ కాగుల ముచ్చట ఏదైనా చెబుతాడేమోనని చూసాడు లింగం. పంతులు ఆ ముచ్చట ఎత్తకపోయేసరికి తనే తీసాడు.

"అరే... ఆ ముచ్చట నీకు మొన్ననే చెబుతామనుకుని మర్చిపోయిన. ఈ జాతర చెయ్యవట్టి ఆగమాగముంది. కాగులు కొంటే నాలుగైదు వెయిలు కావాలె. దాంట్ల నీళ్లుతెచ్చి నింపుడుకు ట్రాక్టర్ కిరాయి గావాలె. మొత్తం ఏడనిమిది వెయిల ఖర్చు. అయితమాయె పెడుదామనుకున్నాం. మొన్ననే నీ కొడుకు వచ్చి అక్కడ నీళ్ల పాకెట్లు అమ్ముకుంటనన్నడు. అమ్ముకున్నందుకు మాకే రెండు వెయిలు ఇస్తనన్నడు. ఇదే నయముందని కమిటీ మెంబర్లు ఒప్పుకున్నారు. సర్పంచ్ కూడా సరేనన్నడు...." ఎవరో పిలిస్తే వెళ్లిపోయాడు పంతులు.

లింగంకు కాల్లు చేతులు సల్లవడ్డయి. సల్ల చెమటలు పుట్టినయి. చలి జ్వరం వచ్చినవాడిలా వణికిపోయాడు. ఎలా చేరుకున్నాడో కాని పతుకులాడినట్టుగా కొడుకు దగ్గరికి చేరుకున్నాడు. ఇంటినిండా నీళ్ల పాకెట్లే! ఫ్రిజిలో పెట్టి చల్లబరుస్తున్నాడు. ఇద్దరు ముగ్గురు వ్యక్తులు పాకెట్లను ప్యాక్ చేస్తున్నారు. తండ్రిని చూసి మొహం చిట్లించాడు. కొడుకు దయగలవాడే. సైరమీద మెదిలినోడే. ఎందుకో ఆగమయిండు.

"కమిటీకి రెండు వెయిలిచ్చిన, పది వెయిల మాలు తెచ్చిన. వెయ్యి ఖర్చయినయి. కోడలు మీది పుస్తెలతాడు అమ్మిన. ఇప్పుడు నువ్వు అమ్ముమంటే అమ్ముత. వద్దంటే తీసుకుపోయి వాగులపారేత్త." యాష్టగా అన్నాడు కొడుకు.

లింగంకు మొదటిసారిగా కొడుకు మీద కోపం వచ్చింది. అదీ కొద్దిసేపే! బతుకు దెరువు పాకులాటలో కొడుకెవరు తండ్రెవరు అనుకున్నాడు. పంతులు మీదా సర్పంచ్ మీదా కోపమొచ్చింది. ఒక్కసారిగా నూరేళ్ల ముసలితనం పైబడినట్టయింది. బిత్తిరి చూపులు చూస్తూ సొలుక్కుంటూ సొలుక్కుంటూ ఇంటికి వచ్చి మంచంలో వాలిపోయాడు.

విషయం తెలుసుకుని కొడుకును ఆడిపోసుకుంది ఎల్లవ్వ. ఆమె గుండె దడ రెట్టింపయింది. తను కూడా మంచంలో ఒరిగిపోయింది. వదురుతనే ఉంది.

"వాన్నిగాదు, నీళ్లను ముల్లెగట్టి అమ్ముతున్న కంపినోన్ని అనాలె. దేవుని గుడిదగ్గర దానం చెయ్యాల్సిన నీళ్ళు అమ్ముకుంటార్రా? థూ....!" లింగం కూడా వదురుడు మొదలెట్టాడు. ఇద్దరికీ చలిజ్వరం అందుకుంది. ఈ విషయం తెలిసి మన్నుజార గొట్టినోళ్లు, కట్టెలు కొట్టినోళ్లు పైసల కొరకు ఇంటికి వచ్చారు.

మరునాడె తన గుర్తుగా ఉంచుకొమ్మని ఇంటి కొకటి పంచాడు లింగం. పంచిన ప్రతీ ఒక్కరికి 'కాగుబొత్త కథ'ను వివరంగా చెప్పి, మనవలకీ మనవరాండ్లకీ చెప్పుమన్నాడు.

❄ ❄ ❄ ❄

కథ చెప్పడం ఆపి ఫ్రిజ్ వైపు దీనంగా చూసింది కాగుబొత్త. దాని కళ్లనిండా కన్నీళ్లు. లింగం రూపం మనసులో మెదిలింది. చివరగా మిగిలిన తానొక్కతైనా ఇంటిలోనే ఉంటాననుకుంది. లింగం బాగలేదని చూడడానికి వచ్చిన పట్నం మనిషికి కథంతా వినిపించి తనను అప్పగించాడు లింగం.

ఎందుకోగానీ ఫ్రిజ్ గంభీరంగా వింటుంది. కిటికీలోంచి ఎండ చురుక్కుమంటుంది. అంతవరకూ ఇంట్లో అలికిడి లేదు. ఒక్కరొక్కరే నిద్ర లేస్తున్నారు. మొదట నిద్ర లేచిన పిల్లలు కాగుబొత్తను విచిత్రంగా చూస్తూ కేరింతలు కొడుతున్నారు.

"అదీ నా కథ. లాభాలు లేకపోయినా ఫరవాలేదు. కనీసం నా యజమానికి బుక్కెడు కూడును పెట్టలేకపోయాననే నా బాధంతా...." కాగుబొత్త చెబుతుంది.

గుర్రుమని శబ్దం చేస్తూ ఫ్రిజ్ మౌనంగా ఉండిపోయింది.

"ఏయ్..... దీన్ని ఇక్కడెవరు పెట్టారే...." కేకతో రెండు ఉల్కిపడ్డాయి.

ఇంటి యజమానిలాగున్నాడు. నిద్రకళ్లతో కాగును కోపంగా చూస్తూ అరిచాడు. కాగుకు భయమేసింది.

"నిన్న మామయ్య ఊరి నుండి తెచ్చాడు." లోపలి నుండి యజమానురాలి కంఠం.

"ఆ... తెచ్చాడులే... ఈ బంగారాన్ని... హాల్లో దిష్టిబొమ్మలా ఎందుకు...? స్టోర్ రూంలో పడేయ్!" ఆర్డర్ ఇచ్చాడు. పిల్లలు గిచ్చుతూ, కొడుతూ, లోపలికి తొంగి చూస్తూ అల్లరి చేస్తున్నారు. క్షణాల మీద పనిమనుషులు ప్రత్యక్షమై లేవనెత్తారు. కాగు కన్నీళ్లు కారుస్తూ ఫ్రిజ్ వైపు దీనంగా చూసింది. ఫ్రిజ్‌కు గుండె కరిగింది.

కాగును దుమ్ముపట్టిన స్టోర్ రూంలోకి మారుస్తూ పనిమనుషులు లింగంను గుర్తు చేసుకుంటున్నారు. "పాపం... వాని రెక్కలు బొక్కలు ఇయ్యల్ల ఆయిమన్నయి. ఒక్కనాడురికేం లేకపాయె... కడుపునిండ తిన్నది లేదు. కంటినిండ పన్నది లేదు.... ఇయ్యాల్టితో పేరు మాసిపాయె...."

వింటున్న కాగుబొత్త గుండె జల్లుమంది. అంతే! దు:ఖం ఆగలేదు. పక్కున..... పట్టన పగిలింది ●